

renorum commodorum malefacta suadere. » Quid, quæso, magi, sagæ, impique alii, demonum ope non facerent, si quod iis liberet divino etiam concessu liceret? Magicas præstigiâs incredibili studio arebat discere imperator Nero. Magos undique omnes accersebat, pecudes hominesque inlulabat. Nihil tamen omnino assecutus est, ut scribit, lib. 50, Plinius, ne tanti nimirum tyranni sævitiæ sevisisimorum etiam spirituum adminiculo juvaretur, magisque accenderetur. « Nulla profecto, inquit ibi Plinius, sacra, barbari licet ferique ritûs, non mitiora quam cogitationes e ejus fuissent. » Quin et iidem ipsi Acherontei carnifices, statim atque illum nostrum graviore paulo culpâ obstrictum viderent, illic occurrerent, advolarent, violentasque crudeliter manus inferrent. « Nemo, ait apud Cassianum collatione 7, cap. 22, Serenus, posset non sic expellitur: habet enim Golizæ hastam, quâ adversum nos pugnat et sine intermissione nos tentat. Præterea Deus armat et instruit ipsum, acuit illi arma sua: dat ei stimulum, vel ferrum quod hastillæ suo præfigat, suam scilicet legem, quâ nos ferociter invadit. » Nullam sapiens ille Jonas causam, cur *stultitiam*, hoc sancti Raphaelis factum vocasset, attulerat: sed sapientie nomen oraculum Lutherus, duas vel tres profere voluit; verum vanitatis et stultitiæ plenissimas. Prima: *Est diabolus fortis et vehemens*. Quid ergo? vinci, vel solo jussu, ab angelo, non potuit? Altera: *Golizæ hastâ nos semper oppugnat*. Quid inde? Ergo nunquam expellitur? Tertia: *Enn Deus armat*. Luthero iudice, non Davidem Saul contra Goliathum armat, sed Goliathum Deus contra nos, et quidem suâ sanctissimâ lege, ut ea diabolo ferrum sit, quo nos jugulet; sed qui ab angelo, jecore incenso, exigi dæmonem non potuisse censet, mirum quam ridiculis, foedis obscenisque ipse modis, cum, verbo exemploque suo, profligandum doceat. Laudat enim, adversus diabolum, joca, ludosque varios, avocationem à legis divinæ cogitatione, vini haustum largiorem, cibum redundantiorem, *quia in tentationibus*, inquit, *centies deterius est jejunare, quam edere ac bibere*. Commendat etiam adversus dæmonis tentationes, *doctoratûs gradu ornatum esse, ventris* (dicto venia sit) *crepitis edere, itemque dæmoni dicere, ut cum quis ducit alvum, et olea odoratur et edat*. Penè S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesi. 6, cohortatio me, ut verba Sophi-

QUESTIUNCULA XXXI.

BITNE PER HEPATIS FUMUM DEMON EXPULSUS?

Negat ex hæreticis nonnulli, ut Wittakerus, Jonas, et Lutherus. Illo lib. 4 contra Duræum fol. 72, exclamat: « Quis unquam propheta, aut Apostolus dæmones hoc modo abigendos esse docuit? Paulus universam Christiani hominis panopliam descripsit, 1. Thes. 6, quæ tecti nullis dæmonum viribus superemur. Hoc verò mirificum telum, quo hunc dæmonem repulit Tobias, nunquam nobis commendat. » Verùm, pari modo, contra S. Paulum, suo sudario et semicinctio dæmones profligantem Actorum 19, vers. 42, contra ipsum etiam Dominum et Salvatorem Jesum jejuniu expellendos, profitentem Math. 17, vers. 21, sycophantari nonne liceret? Neque enim vel jejunia, vel sudaria, vel semicinctia in illâ D. Pauli panopliâ recensentur:

tur: neque eidem Apostolo totum Ecclesiæ armamentarium exponere propositum fuit, sed præcipua quedam armorum genera commendare, quæ tamen ipsa ne à Tobîâ quidem nostro prætermissa sunt. Insignem enim ejus fidem, et religiosissimam in oratione, perorationem legitimus: ipsum vidimus stare suncinctum lumbos suos in veritate, et indutum loriceam justitiæ. Similis mihi Massalianis videtur Wittackerus, qui unicum dæmonis ejiendi modum putabant, ipsam scilicet quam aliis penè omnibus Christianorum carcerum vilipensis immodicè predicabant, orationem, prout in Panopliâ parte 2, tit. 22, ab Euthymio traditur. Jonas verò in symposiacorum Lutheri cap. 56, huic ipsi Luthero dicebat: « Stultam rem esse per hepar istud, diabolum esse expulsam. » Respondit Luth.: « Diabolus utpote fortis et vehemens adversarius non sic expellitur: habet enim Golizæ hastam, quâ adversum nos pugnat et sine intermissione nos tentat. Præterea Deus armat et instruit ipsum, acuit illi arma sua: dat ei stimulum, vel ferrum quod hastillæ suo præfigat, suam scilicet legem, quâ nos ferociter invadit. » Nullam sapiens ille Jonas causam, cur *stultitiam*, hoc sancti Raphaelis factum vocasset, attulerat: sed sapientie nomen oraculum Lutherus, duas vel tres profere voluit; verum vanitatis et stultitiæ plenissimas. Prima: *Est diabolus fortis et vehemens*. Quid ergo? vinci, vel solo jussu, ab angelo, non potuit? Altera: *Golizæ hastâ nos semper oppugnat*. Quid inde? Ergo nunquam expellitur? Tertia: *Enn Deus armat*. Luthero iudice, non Davidem Saul contra Goliathum armat, sed Goliathum Deus contra nos, et quidem suâ sanctissimâ lege, ut ea diabolo ferrum sit, quo nos jugulet; sed qui ab angelo, jecore incenso, exigi dæmonem non potuisse censet, mirum quam ridiculis, foedis obscenisque ipse modis, cum, verbo exemploque suo, profligandum doceat. Laudat enim, adversus diabolum, joca, ludosque varios, avocationem à legis divinæ cogitatione, vini haustum largiorem, cibum redundantiorem, *quia in tentationibus*, inquit, *centies deterius est jejunare, quam edere ac bibere*. Commendat etiam adversus dæmonis tentationes, *doctoratûs gradu ornatum esse, ventris* (dicto venia sit) *crepitis edere, itemque dæmoni dicere, ut cum quis ducit alvum, et olea odoratur et edat*. Penè S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesi. 6, cohortatio me, ut verba Sophi-

hujus ascriberem, induxisset: eâ tamen reum, nominumque fœditate commentarium jam istum conspurcare ausus non sum; videre, si quis cupiat, omnia poterit in Symposiacis c. 24 et 26. Abs te tantum, Wittackerè, quæro, hæcne in tuâ illâ panopliâ? Hicene tui, Luthere, contra *Golizæ hastam*, thoraces?

QUESTIUNCULA XXXII.

AN CONTRA DEMONEM FUMO HUIC EFFICIENTIA
ULLA TRIBUENDA?

Ex iis, qui in dæmonem, jecoris fumo, exactum concedunt, non sunt omnino nulli, qui cum fumum nihil effecisse, sed merum tantummodò signum fuisse sentiant; sed ires in partes abeunt. Quidam enim volunt totam hanc jecoris incensionem eò tantum adhibitam, ut se hominem esse, non angelum, angelus persuaderet. Alii fumum eundem aiunt signum fuisse temporis tantum, quo dæmon expelleretur. Refert utramque hanc opinionem liber de Dæmoniâcâ, c. 48, non. 696. Tertius placet fuisse signum tantum efficacitatis et virtutis precum Tobizæ. Ita Lyranus cap. 6, et ex eo hæreticus etiam Munsterus. Quæ questioni huic subserviant, dicta sunt non paucâ Reg. 49. Sint jam propositiones quatuor.

Prima. *Fumus iste non fuit signum humanitatis angeli*. Primò quia supervacaneum superstitiosæ observationis periculum hominibus dedisset angelus, cum satis aliâs tectus esset, variisque modis aliis et dæmonem extrudere et se ipsum occultare potuisset. Secundo peccasset mendacio cap. 16, vers. 8, dicendo, « vaere ad extricandum omne dæmoniorum genus, » cum reverâ nihil valere, ipse nosset optimè.

Secunda. *Non fuit etiam tantummodò temporis, quo dæmon expelleretur, signum*. Primò, quia c. 6, vers. 5, Latine, Græcè et Hebraicè dicantur hæc verba, ut ex iis medicamenta fierent; quæ verò ad faciendam medicinam, vitia sunt, ea non signa tantum sunt. Secundo ibidem vers. 8, de cordis particulâ dicitur: « Extricat omne genus dæmonicorum. » id est, extricandi vim habet. Nam tunc omne dæmoniorum genus non extricabat, sed unum tantummodò. Idèoque sententia eadem est, atque dùm dici solet: *Herba ista vel potio, phlegmata ex omnibus omnia educit: febres omnes lenit, id est, educendi et leniendi vim habet*. An verò falsum quod ait angelus? An,

uti vani quidam agyrtæ et theriacopole, verba dat merasque, medio in foro, nugæ vendit? Tertio hoc cap. 8. Græcè dicitur: *Tobias accepit cinerem seu prunam thymiamatum, et imposuit cor piscis et hepar, fumumque fecit, et quando odoratus est dæmon odorem, fugit ad Egypti suprema; Hebraicè verò: percepit Asmodaus odorem et fugit*. Ecce, clarè significatur, dæmonem, vi percepti odoris fugisse. Alioquin fumus iste tantum à Tobîâ et Sarâ, quibus abeuntis dæmonii tempus significari oportebat, visus dici debuisset, ut intelligeretur dæmonium olim. Quemadmodum apud nos hodie, et aliis, dùm jubentur dæmonia sui e corporibus obsessis abitis signum ali-quod edere. Quartò, fel non tantum fuit signum temporis, quo visus restitueretur, ut infra dicam. Ergo neque cor et hepar temporis modò signum quo abire dæmon.

Tertia: *Non fuit tantum signum virtutis precum*. Primò iidem ferè argumentis probatur eum citata verba non significacionem solam, sed agendi etiam efficacitatem quandam fumo huic tribuant. Secundo, sufficisset quodlibet aliud sufficientium thureum, vel myrsicium, præsertim eum hujuscemodi odoris genus, ad eam significacionem usitatus et accommodatius foret, vel certè satis esse debuisset fumus de quacumque piscis parte, vel è jecore ejus-cumque animalis, verbi gratiâ, arietis, capite superiori, mactati, neque fuisset opus tanto itinere, tantoque labore, unâ cum sarcinis aliis, cor et hepar illud, huic afferre.

Quarta: *Fumo huic, adversus dæmonem efficientia quædam fuit*. Patet ex dictis. Cùm enim à Raphaelè angelo adhibuit non frustra fuerit, neque solam aliquid significandi, uti probatum est, vim habeat, efficientia ei quædam tribuatur, oportet. Deinde omnia penè, quibus propositio secunda firmata, istam etiam quartam, et quidem directè confirmant. Numquid et divinæ justitiæ consentaneum, eos quise Deo æquiparare voluerunt, superbissimos spiritus, corporatis nunc rebus subijci, et earum quasdam in illos efficientiam quandam exercere? Accedunt tamen suffragatores non aspernandi, Guillelmus Parisiensis libro de universo; Dionysius Carthusianus hoc loco, Vallesius sacra Philoso. cap. 38; Petrus Gregorius Tolosanus Syntagmatis Juris lib. 24, cap. 22; Bartholomæus Faius in Emergentio, Franciscus Gregorius, tomo 6 problem. 419; Hieron. Mengus in Flagello dæmonum, documento 5.

Sed *obijciuntur argumenta duo*, unum cap. 6, vers. 8: non generatim dicitur, omnibus hominibus, jecur valere ad dæmonis expulsionem, sed tantum speciatim *ipsi Tobie, si ponat*. Est hoc Abulensis argumentum loco citato, 4 Reg. cap. 16, quest. 46. Sed Græcè et Hebraicè generatim dicitur. Etrè in Latino, est usitatus loquendi modus, quo licet medicamenti alicujus virtus generalis sit, illicui tamen dici solet: *Si hoc accipias*, vel: *Recipe hoc*. Alterum argumentum cap. 8, v. 3, dicitur: *Tunc Raphael apprehendit dæmonium*. Ergo temporis duntaxat signum fuit. — Respondet: Nonnunquam in Latino quædam quæ in Græco et Hebraico non sunt, asseri, supra monstravi, idque hoc loco fit, neque tamen temporis, quo dæmon extrusus, hoc loco signum ponitur; sed altera quædam actio subiungitur, quæ à Raphaelè tunc facta est, dæmonis scilicet colligatio.

QUÆSTIUNCULA XXXIII.

SITNE FUMI HUIUS EFFICIENTIA NATURALIS?

Supernaturalis esse tradit loco citato Vallesius quam illi fumo Deus indiderit, eo modo quo inferorum ignibus, ut in damnatos spiritus agerent, concessit, et confirmari posset ista opinio illo ipsius Victorix q. 6, de Magia, argumento, quod laudat in 2-2, disp. 6, q. 43, puncto 2, noster de Valentia: *Non est super terram potestas que comparetur diabolo, qui factus est ut nullum timeret*, Job. 41, vers. 24. At si de supernaturali potestate agatur, certum est esse aliquam quæ dæmonem vincat et superet. Ergo scriptura illa de naturali potestate accipienda est, idèque et fumi hujus, qui Asmodæo fugam imposuit, efficacitas non à naturâ, sed superiori principio jam existerit. *Naturalem* verò censet Favius loco itidem indicato, quam ab ipso creationis primordio, in illam naturam Deus contulerit: idemque Tolosati Gregorio numero 9 et 10, capituli antea nominati, videtur qui et num. 2, qualitatem istiusmodi, quâ, per antipathiam, obstant dæmonibus nonnullæ res, dicit non è quatuor elementorum compositione pendere, sed ex totâ, ut dicitur, substantiâ et ex proprietate à Deo eis inditâ. Mihi harum sententiarum alterutra si amplectenda esset, supernaturalem potius quam naturalem fumi hujus vim fuisse opinarer. Sed mediam ingredi viam quid prohibeat? Potest siquidem rerum efficientia triplex considerari. Una, quæ merè naturalis, altera, quæ

merè supernaturalis; tertiâ quæ mixta. Prima patet. Supernaturalem verò appello paulò vulgaris, quæ supra, vel præter usitatum physicum efficiendi modum quippiam efficit, idèque merè, isto modo supernaturalis est, quando res quæpiam efficit, nullâ insitâ suâ vi, sed solius causæ superioris imperio et voluntate, estque bona vel mala. *Bona* quando à Dei vel angeli boni voluntate actio est; *mala*, quando à dæmonis, ut si dæmon superior aliunde inferiorem egredi jubeat. *Mixta*, quando Dei angelive boni aut mali actio intervenit, sed ipsa nihilominus corporea res aliquid unum eundemque effectum, insitâ suâ vi operatur: sive per modum instrumenti, quod ad aliquem effectum vim ex naturali suâ dispositione, quamdam habet (id quod instrumentis omnibus necessarium quidam senserunt) sive per modum causæ veluti adjuvantis; etsi qui cum eâ simul agit, adjutorio nullo eget. Rursusque, sive hæc efficientia sit ab elementorum certâ quidam, etsi admodum occultâ temperatione; sive ab ipsamet rerum substantiâ. Nam de hisce disserendi non jam locus. Et mixta hæc, similiter bona vel mala est: *Eam verò efficientiam in rerum naturâ esse planum ex eo fieri potest*, quod et contradictionis implicationem nullam, et congruentiam non parvam habet. Quidni enim congruat ut quemadmodum puram, absque physicorum corporum actione ullâ, efficientiam suam habent spiritus et absque spirituum actione, corpora suam: ita et inter se conexam conjunctamque quamdam habeant? Mihi ergo de jecoris nostri fumo hæc videtur.

Primò: *Fumi adversus dæmonem efficientia fuit quadamtenus naturalis*. Quia, ut supra dictum, Angelus cap. 9, vers. 8, vim efficientiamque istam eo modo, describit, quo naturales rerum vires contra morbos, describi solent. « Cordis, ait, ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, sive à viro sive à muliere. » Quis Dioscorides, Plin. aut Matthiolus insistant herbæ vim alter enuntiet? Quibus aliis verbis, quæ natura suggerit medicamenta eloquantur Theophrastus, Hippocrates, et Galenus? Res naturalis, recensetur, *cordis particula* præparatio item naturalis, si super carbones ponatur. Verbum deinde, quod agendi vim importat, additur, *extricat*, id est, extricandi et expellendi vi præditum est, ut supra dictum. Neque c. 6, vers. 7, Tobias, nisi de

naturali harum rerum vi, rogat, cum ait: *Quod remedium habebant ista, quæ de pisce servare jussisti?* Raphael enim hominem tantummodò putabat, sed qui non frustra servari hæc vellet, peritiamque ipsorum efficacitatis aliquam haberet. Hoc enim et Raphael ipse vers. 5, indicat: *Sunt hæc necessaria, ad medicamenta utiliter*. Et in Græco modum exponit, paulò quidem aliter quàm in Latino vers. 8, sed ita tamen, ut eadem omnia, et paulò fortè clarius, indicet: *Si vezet aliquem dæmonium vel malus spiritus, oportet hæc (cor et hepar) suffumigare coram homine vel femina, et non vezabitur amplius*.

Secundò: *Videtur naturalis hæc efficientia, non tamen primò simpliciter, sed in creationis principio, ab ipso naturæ auctore, cordi et jecori fuisse impressa*. Primò quidem quia angelus eo ipso quo medicamenta esse ait cap. 6, significat vim quamdam medicandi fixam et constantem iis inesse. Secundò consentaneum videtur, ut Deus, quemadmodum adversus eos, quos post Adami lapsum futuros videbat, morbos et ulcera, medicas quibusdam rebus vires indiderat, sic etiam inderet: adversus dæmones, quos non animas tantum, sed et hominum corpora lesuros prævidebat.

Tertiò: *Non fuit eadem efficientia merè naturalis*. Probat 1º ratione prioris opinionis quæ in alto proposita est. 2º Si pura pura physica vis in hoc, aliisque hujusmodi contra dæmonem remediis inesset, dæmon medicamenta istiusmodi nobis vel absconderet, vel eriperet, vel debilitaret, vel contraria illis medicamenta objiceret. 3º Possent solis radicibus et medicamentis hominum aliqui dæmonia expellere, contra Jobi sententiam c. 41, vers. 24, de quâ supra. 4º Quia nidioribus, aliquo etiam tetrâ, delectantur dæmones, ut ex Porphyrio refert Eugubinus lib. 8 Philosophiæ cap. 30. 5º Quia superiore cap. 6, in Hebraico et Græco textu, non tantum vis dæmones abigendi rebus istis tribuitur, sed ita etiam abigendi, ut nunquam revertantur, cum alioquin medicamenti vi evanescente, redire possent. Solent enim præsentem duntaxat morbum medicamenta depellere, non autem efficere, ut reverti nunquam possint.

Quartò: *Concurrerunt cum sufficienti hujus vi naturali, potissimum tria, quæ supernaturalem insignem vim conciliarent*. Primum fuit remotio causæ, ob quam dæmoni se vivere concessum erat. Non enim, ut alii viri septem, sed à libidine flagrabat Tobias, neque ut illi, ad mulierem adhibebat. Secundum: *Preces*

Tobiæ et Saræ tam præterite, quam præsentis, quæ quidem fuerunt duplices. Alia quidem in ipso statim ingressu thalami, ut ex thymiamatibus, de quibus paulò post, colligitur: deinde post epulum dæmonem, alias, ne unquam scilicet ille revertetur, vers. 4. Et hæc etiam spectant thymiamata, quæ in Græco textu ponuntur, dùm non jam simpliciter carbones, aut carbones vivi, sed pruna, vel cinis thymiamatum sumptus dicitur, et in Hebræo additur thuribulum, quia, ut videtur, unâ cum precibus, odores, divinæ majestati, reverentiæ cultusque causâ, incenderunt sancti isti conjuges. Addi etiam possunt Ragnelis et Annæ orationes, de quibus cap. 7, vers. 15: *Dixit Ragnel: Non dubito quòd Deus preces et lacrymas meas in conspectu suo admiserit*. Imò et ipsius etiam Raphaelis, separato in cubiculo tum versantis et orantis oratio moment plurimum attulit. Tertium: Significatio duplex in isto fumo. Prior est significatio passionis Domini, ut ex D. Augustino supra dictum est, eumque secutus D. Prosper lib. de Promissionibus et prædicationibus p. 2, 59: « Mysticum, ait, actio- nis hujus hoc est, quòd ex interioribus piscis et dæmon fugatus est, et Tobias illuminatus. Hoc agit piscis magnus ex passione suâ Christum, purgans Mariam, à quâ expulit septem dæmonia. » Et postea: « hoc namque Latine piscem, sacris litteris, majores nostri hoc interpretati sunt ex Sibyllinis versibus, colligentes quòd est Jesus Christus Filius Dei salvator, piscis in suâ passione decoctus, ejus ex interioribus re- mediis, quotidie illuminamur, et pascur. » Posterior significatio est extinctionis seu debilitationis earum partium, quæ ad libidinem incitant. Cùm enim faciat splen ridere, cogat amare jecur, et in Scripturâ, etiam cor, Prov. 4, Matthæi 15, dùm in cinerem et furnum cor et jecur rediguntur, significatio ejus quod dictum est, apparet. Atque hæc in hymno, quem in Sabbati Matutino Ecclesia cœnuit, respexisse videtur S. Ambrosius, cum ait: *Lumbos jecurque morbidum Adure igni congruo, Accincti ut sint perpetui, Luceo remoto pessimo*.

QUÆSTIUNCULA XXXIV.

JECORIS HUIUS EXEMPLO, POSSINT SENSILLA, CONTRA DÆMONES, ALIA QUEDAM REMEDIA PROBABI?

Antiquum, contra omnes penè morbos

laudat nova eorum, qui Paracelsistæ dicuntur medicorum hæresis. Ego verò, quod contra dæmonia nobis præsidio sit, antidæmonium jam requiro. Et spiritale quidem potissimum est, sed de eo, quod sub sensum cadit, ut jam agatur, facit nostri jecoris incensio. Sunt enim, qui omne quod corporatum, et sensile sit, id contra dæmonas cassum prorsus et enerve censeant, ut ipse Paracelsistarum parens Theophrastus Paracelsus, qui parte 9 Philosophiæ tria tantum, quæ dæmonas exterminant, remedia nobis à Christo Domino data contendit, potestatem scilicet quandam immediatè ab illo manantem, deinde orationem et jejunium, et libro occultæ Philosophiæ, paucos hæc dæmonas expulsos, ait, quia cæremonia, quæ sensus videlicet ferire solent, adhiberentur, tandemque eò progreditur, ut dicat, (Theologum nullum, nisi magiæ peritum dæmonas eiecisse.) Contra verò, alii fumos, herbas, lapides, arma, verba, et id genus alia magnis, ad exigendos vel abarcendos dæmonas laudibus efferunt. Pervulgatam sane inquit Aduleusis, 1 Reg. cap. 16, quæstion. 45, esse opinionem suffumigationibus dæmonia proficari. Et lib. 23, capite 2, Plinius: «Pleuroscque, ait, video existimare, nihil non herbarum vi effici posse, sed plurimum esse vires incognitas.» De reliquis postea. Nam corpora hæc antidæmonica, possunt bifariam considerari, generatim et speciatim. Prior modus jam tenendus, et primò quidem à Paracelo quero, an expellendorum dæmonum potestas ita simpliciter à Christo Domino manet, ut nihil omninò, quod sensus incurrat, adhiberi oporteat, an secus? Si nihil omninò adhiberi oporteat, Divi Pauli sudaria vel semicinctia frustra et vitiosè adhibita sunt Actor. 19. Lege reverendissimi Baronii tomum primum, anno Domini 56. Si secus, cæremoniis bellum cur indicit? Non commemorabo vetustissimas impositionis manuum, exsufflationis, adjurationis, aliosque generis ejusdem ritus, sed Paracelsum suis ipsis verbis constringo. Vult enim eodem libro, ut ad orationem cogantur dæmoniæ: et agendi modum hunc præscribit, ut ipsis per crucis modum, incumbat quispiam. Non reprehendo cæremoniæ, quæ nonnullam Eliæ imitationem, 5 Reg. 17, continere queat, sed hoc ago, cur post Christum Domini, à nemine, quod quidem nōrim, usurpatam, ad expellendos dæmones cæremoniæ usurpet, usurpatas verò à plurimis, extirpet? quæ ipsi videlicet exagitant,

ea sola placent novatoribus. Jam quod à sois magiæ peritis theologis, dæmonas ejectos asserit, si malam in partem magiæ nomine vitur, est in Ecclesiæ christianam nimis quam contumeliosus, dum insigne aspellendorum dæmonum divinitus datum munus, ad infames damnatasque artes revocat. Si verò bonam in partem, prout magi dicuntur, qui ab oriente Dominum adoraturi venerunt, magiam vocat, contra cæremoniarum sanarumque rerum usum, non modò nihil dicit, sed eum potius astroit. Quemadmodum enim tetri detestabilesque magi tetras detestabilesque cæremoniis et res, suis in molitionibus, et præstigijs adhibent, ita è contrariò eruditi, sanètiq; magi eruditæ sanctisque cæremoniis et res, in exorcismis, verisque miraculis. Qui verò suffumigationibus, herbis aliisve meris corporibus aut corporum ceterè qualitatibus, tantam in spiritum vim tribuunt, unà illa superius allatà Johi sententià et adjunctà ratione satis refellunt. Sed notandum, omnium rerum naturalium, quæcumque est adversus dæmonas vis, eam alterutro isto generi contineri. Vel enim secundariò et indirectè illos oppugnat et eicit, vel primariò et directè. Prius accidit, quando ut in lunaticis, de quibus Matthæi 17, humores et corporis affectiones, quibus maximè oblectatur et abutitur dæmon, persanat. Verbi causâ, melancholicos et vidiores. Sublatà enim materiâ, et veluti fundamentò, cui ille innitebatur ac immorabatur, ei ut excedat, imponi quædam videtur necessitas; prout lib. 2, de quintà essentiâ Lullus, et lib. 2, de naturæ miraculis cap. 1, Lemnius. Parque itidem ratio videtur, si corpus, quod vexatam ab illo rem circumstat, vel etiam, quod ipse assumpsit, ita immutetur ut ipsius proposito et energis inimicum sit. Sed consultò dixi videtur, quia verè optimos etiam humores depravare, optimâ corporum temperatione abuti nequam spiritus potest, in eaque commorari. Posterius verò, ut primariò et directè dæmon ipse petatur, fit quando, latentiore quâdam vi, corporata res, tanquam divina manus instrumenta, in ipsomet spiritus agunt. Breves ergo conclusiunculæ sex istæ sint: I. Nullas cæremoniæ, aut quæ in sensus incurrant res, nullas contra dæmonas valere, falsum est. — II. Falsum quoque micos fumos, herbas aliæque corporata, contra eosdem immediatam illam vim habere. — III. Sed verum cæremoniis, et corpora, vel quæ ab iis sunt, sensiles qualitates, si cum spiritualibus quibusdam viribus

jungantur, valere plurimum. — IV. Verum item, corporata et spiritalia ista conjuncta valere plurimum, sed ita interdum benè ac religiosè, interdum malè ac superstitiosè suscipiantur. — V. Verum etiam, benè ac religiosè ista suscipi, quoties à supernaturali Dei angelive boni concursu vim accipiunt: malè ac superstitiosè, quoties à dæmonis opultatione. — VI. Sola ex omnibus, hoc incensi jecoris exemplo, approbari possunt, quæ duo ista conjuncta habent, et à Dei angelive boni concursu vim accipiunt. Cætera omnia cognitionem isto cum exemplo nullam habent.

QUÆSTIUNCULA XXXV.

ANTIDÆMONICORUM SENSILUM ISTO CUM EXEMPO COGNATIO INTERNOSCI QUOMODO POSSIT?

Primò videndum, an istiusmodi sensilia dæmonum vim verè frangant, eosque aspellant an non. Multa enim ancillarum, et imperitorum, nimisque credulorum vulgus interdum asserit, quorum solida constansque veritas nulla. Temè autem hujuscemodi narrationibus assentiri non est philosophi, multò minùs theologi. Si ergo verè dæmonibus nihil ista obsistant, perspicuum satis est, ab jecoris hujus, quod, ut supra dictum, efficacitatem veram habuit, cognitione longè abesse. Siverò verè obsistant, jam secundò videndum, sitne Dei angelive beati, an infelicis illius cooperatio et concursus. Si prius, habet cum exemplo isto cognitionem. Si posterius nullam, ut ex supra dictis clarum. Sed rursum quæritur, quomodo ista, quæ sensu nullo percipiunt cooperatio, internoscatur, divinate sit vel angelica, vel dæmoniaca? Doctè prudenterque noster de Valentia, 2-2 disp. 6, quæst. 15, punct. 5, docet unde partim hoc, partim an sit naturalis vis, internosci non queat; deinde unde queat. «Non quit è solâ causæ etiam capud eruditis, ignorantie, non è solâ producti effectus præstantiâ; non è solâ, quâ ordinariè ad effectum esse debet, neque jam est, causæ proportionem; non è solo dæmonis indicio, non è solâ ejus qui operatur vitâ impiorie, non demùm è solo fine malo; sed vel è solo operandi modo; vel è solâ causæ conditione, et circumstantiâ, vel è solâ effectus conditione et circumstantiâ, vel ex ipsâ denique communi experientiâ.» Putarem, ut quod videtur paucis dicam, primò spectandum an res quæ antidæmonica dicitur, ex naturâ suâ sit vel bona vel mala, vel indifferens? Si mala, conjecturis aliis quid opus?

Nihil et cum jecore nostro similitudinis, quia hujus incensio per se mala non est. Si bona vel indifferens, pergendum porrò, et spectandum, quinam rei talis, contra dæmonas, usum vel adhibeant, vel adhibendum primò censeant, quæ homines eruditione, prudentiâ, religione, integritate, rursùm cujusmodi modus in illo illius rei, usu teneatur, an philosophorum theologorumque placitis consentaneus, an perspicuè improbus, an dubius. Spectandum etiam, quod vel unius alicujus boni sapientisque viri, vel, fieri si potest, quod plurimum totâ istâ de re judicium sit, vel qui omnium optimus et certissimus canon, quænam Ecclesiæ ipsius, vel in aliquo decreto, vel in usu longè latèque, aut pridem admodum et constanter recepto, sententiâ sit. Si qui rem illam adhibent, homines scelerati sunt, si in modo vanitas aut vitiositas inest aliqua; si sapientium vel Ecclesiæ judicia eam improbant, ab exemplo isto dissidere, penitusque dissonare, nunquid non judicanda? Et forent ista generatim satis, nisi de antidæmonicis quibusdam remedijs plusculum quid quidam requirerent.

I. De suffutionibus.

Est et hodiè harum in exorcismis quibusdam, usus. Nam in libro, qui *dæmonum Flagellum* inscribitur, exorcismo 3° præcipitur, ut ignis ac sulphur accipiatur, isque tantùm, quoad super iis quæ ab eo interrogantur apta veraque respondeat, suffiatur dæmoniæ. Et exorcismo 4° ut benedicta ruta energumini naribus admoveatur. Exorcismo 6°, ut accipiatur sulphur, galbanus, assa fetida, aristolochia, hypericon, et ruta omniaque propriâ benedictione benedicantur, in ignemque projiciantur. Quia verò cum hæc rebus sacre ad Deum preces conjungantur, possunt hæc nostræ suffutioni non immeritò similes videri, ut non directè tantùm et primariò energumenum corpora immutent, sed ipsos etiam dæmonas, per mixtam illam, de quâ supra, efficiant. Refert 2, d. 8, a. 5, ad 4, D. Thomas herbæ cujusdam fumo effici, ut trabes videantur serpentes. Cæterùm fogat odore ipso cominus serpentes serpillum, ut ait lib. 20, cap. 22, Plinius: nasturtium similiter ibidem c. 15, itemque galbani accensi nidor apud eundem lib. 12, cap. 26, animi defectionem, morborum contagionem terribi coriorum convulsioneque fetiores, ut docet lib. 2, c. 10, Lævius. Si

divinum ergo bisce rebus quôpiam, bono receptoque usu, connexum esset, cur aliquam iis, contra dæmonas efficientiam negaremus? Et verò non in solo Tobîâ, sed in aliis etiam scriptoribus et ritûs et efficientiæ hujus nonnulla extant adhuc vestigia. Nam Josephus lib. 8 Antiquit., cap. 2, indicat, ð Salomonis exorcismorum, quos cum cætero sapientiæ ornatu à Deo ille acceperat, vetustissimâ formulâ, fuisse dæmoniacorum naribus radices quasdam admotas, ut earum fumis et odoribus, ipsi eorum corporibus, dæmones extraheretur. Thargum Chaldæus Cantic. 4, ver. 6: «Omni ait, tempore, quo populus domûs «Israel tenebat, manibus suis, artem patrum «eorum iustorum, fugiebant dæmones nocentes, tenebriones, et matutini, et meridiani de medio eorum, cò quòd majestas «gloriæ Domini residebat in domo sanctuarii, quæ edificata est in monte Moriah; et omnes dæmones et spiritus nocentes fugiebant «ab odore incensî aromatum.» Sive is odor esset ille, qui quotidiè in thymiamatis altari fiebat, sive qui in sacrificiis quibusdam, sive ex aromaticis quibusdam radicibus aliis aliis, prout res postulasset. Sanctus etiam Justinus dialogo cum Thryphone, à Judæorum exorcistis, thymiamata et vincula dæmonibus expellendis adhiberi solita, testatur.

Tria tamen sunt, quæ istiusmodi suffimenta displicere, et ut Exod. 5, vers. 21, loquebantur nonnulli, fetere potius faciant. Primum quòd hoc ipsum in Judæorum exorcistis reprehendere videatur eo loco S. Justinus; simulque affirmare, idem à gentiliis exorcistis factitari. «Exorcistæ, ait, vestri eadè, «quæ etiam apud gentes, arte adhibita adjurant, «incensisque odoribus, et vinculis utuntur.» Alterum, quòd hujuscemodi odoribus invitari potius dæmones videantur, idque, ut ait S. Augustinus lib. 20 Civ., cap. 22: «Non quia «nidore ac fumo, sicut nonnulli vani opinantur, sed hominum pascuntur erroribus.» Tertium, quòd anilis videatur superstitio, eos arbitrari fumo terri, qui et corporis expertes, et aterrimo pridem fumo, caliginî et flammæ assuerunt. Narrat, qui Germanicè conversus est Matthiolus, hypericum à mulierculis, circum puerperarum lectos incendi ut spiritum istorum injuriis obsistatur. «Hyperici, ait lib. «2 de quantâ essentia Lullus, quod aliàs dicitur fuga dæmonum, seu perforata fumigatio «seminis, fugat omnem dæmonem appropinquantem corpori vel domui.» Primum tamen

illud fetoris nihil exhalârît, si adverterimus, Justinum Judæis non simpliciter odorem incensionem vitio dare, sed eam, quæ absque Dei veri invocatione, fiebat, quasi solâ istarum rerum naturâ, et arte humanâ depelli possent dæmonia. Cùm enim dixisset, solo propheta-rum vel aliorum veteris Testamenti sanctorum hominum nomine ista non pelli, adjunxit: «At si quis fortè vestrum, Dei Abraham, Dei «Isaac, et Dei Jacob nomine illa adjuret, fortassis obtemperabunt.» Si quis, ait, quasi nullus id, vel rarus certè tum faceret, ideòque apponit, fortè, et subdit: *Jam verò exorcistæ vestri*, etc., quasi clarè diceret: At Dei nomine, vestri exorcistæ dæmones non adjurant, sed potius artem, uti gentiles, quamdam adhibent, odoresque incendunt. Et istî fortè sunt, quos impostores vocat Ulpianus l. *Præses*, § *Medicos*. ff. de *extraord. cognit.* Alterum similiter expeditur. Nam cùm thymiamata, in Deorum vel dæmonum potius honorem, adoleverit, iis nequissimi spiritus eos, quo rectè S. Augustinus dicit, modo prolectantur. At eæ, quæ cum Tobitica congrunt, suffitiones, in illorum detestationem, et contra ipsos, excitantur, et quidem, non ut propitiâ placatque obesse desinant, aut non incipiant; ut ut vis et tormentum iis quoddam adhibeatur; ut vel inviti ac repugnantes, non solâ naturâ, quæ nimium infirma vel potius nulla foret, sed cælesti divinâque manu extrudantur. Tertium ostendit, quod sæpè jam dictum, solâ naturali corporearum rerum facultate dæmonas amoliri velle, vanum et superstitiosum esse, nisi fortè, uti antea etiam expositum secundariò et indirectè, dùm vel enermenum corpus, vel cubiculi, locive alicujus aer, aliter quàm vellet dæmon, afflictor et immutatur.

II. De radicibus et herbis.

Describit lib. 7 Belli, c. 25, Josephus radicem quæ *Baaras* dicebatur. «Hæc, inquit, statim ejicit, quæ vocantur dæmonia, etiamsi «ægotantibus tantum admoveatur.» In Antiquitatibus verò lib. 8, cap. 2, plures hujuscemodi radices à Salomone indicatas refert, ex quibus, quin *Baaras* illa fuerit, nihil dubit; sed eæque aliæ? hypericon, hæc in re, tantum quidem vi præditum censent, ut id apud se semper gestent, variis in ædium partibus collocent, fugam dæmonum ideirò, quemadmodum supra Lullus dicebat, appellent. Narrat lib. 4 Enarrationum Dioscoridem Amatûs Lu-

sitanus *thapsiam*, apud Conimbricenses, dæmonibus infestam adedè haberi, ut proverbiali quasi elogio ipsam ita loquentem faciant: *Eusumo tom, quæ diabo fuge, donde eu som*, id est: «Ego sum *thapsia*, quam diabolus fugit, inde tibi ego sum.» Plinius lib. 23, cap. 4, pæoniâ nigram Faunorum, in quiete, ludibriis mederi narrat. At Fauni, quid nisi diaboli sunt? ut ait S. Hieronymus in S. Hilarione, D. Augustinus lib. 15, Civit. 23, Cassianus lib. 7, cap. 32, Apuleius lib. de Virtutibus herbarum, cap. 71, «herbæ, ait, verbasci virtutem, qui secum portaverit, nullo metu terretur, neque bestię, neque occursus «mali molestabunt hunc.» Apud Ovidium Fast. 6, cuidam quidam, magno pro munere:

Spitam, quæ tristes pellere possit

A foribus noxas (hæc erat alba) dedit.

Dioscorides lib. 1, cap. 100: «Fama, inquit, est rhamnî ramos, valvis atque fenestris «impositos, veneficia depellere.» Et similiter, sub januæ limine, rhamnum, laurique ramum, possuisse Bionem scribit libro de sapientibus Hesychius Illustribus. Annnumerat à quibusdam artimesia rubea, sedum majus, quod vulgò *barba Jovis* vocatur, solisequium, levisticus, hyssopus, salvia, pulegium, sambucicæ folia. Et hujuscemodi herbas agnoscere videtur apud Gratianum, cap. *Dæmonium*, 26, q. 7, D. Hieronymus, vel quia apud Polycarpum D. Hieronymi quidem umbra, quisquis ejus canonis auctor est. «Dæmonium, inquit, «sustinenti, licet petras vel herbas habere sine «incantatione.» Fabrarum etiam, nigrarum præsertim, contra improborum spirituum spectra, robur celebravit antiquitas, dùm, ut in Pastorum 5 legitur, eas aversus quispiam jecit, et

Hæc ego mitto.

His, dixit, redimo, neque meosque fabis.

Ego sanè, cur heriarum istarum aliquas, in antidæmonicis, quas tradidit Salomon, Salomoni Deo, indicari possim, causæ nihil habeo; easdem tamen absque aliquâ precum sanctitate acceptas, nullâ, contra dæmonas, nisi fortè, ut supra dictum, indirectè, potestate esse arbitror, et majorem tamen de iis ipsis adhuc vel auctoritatem vel experientiam requiro, quin et superstitiosè, ut ex August. lib. 21 Civit. c. 6, postea dicam, à gentilibus, aliisque interdum usitatas existino. Quid enim fabæ, et fabæ nigra? In ipsâ etiam illâ *Baaras* radice, duo mihi apud Josephum, nequaquam placeant. Unum est, oportere dùm ea evellitur,

semper aliquem mori; sive is homo, sive pro homine canis quispiam sit. Quis credat? III, opinor, qui apud Plinium lib. 23, cap. 4, Pæoniâ præcipiant eruere noctu. «Quoniam si piæcus Martius videat, tuendo, in oculos impetum «faciat; cum et idem Plinius lib. 50, cap. 2, Apionem rideat, quòd negaretur, «Cynocœphaliâ herbam, quæ in Ægypto vocatur «*Ostrites*, divinam esse contraque omnia veneficia valere; sed si ea erueretur, statim eum qui eruisset, mori.» Alterum, dæmonia esse malorum hominum spiritus, quasi desertores angeli non sint, de quibus contra Tryphonem S. Justinus, nisi vocaret Josephus *malorum hominum spiritus* eos qui ad malum homines impellunt. Fauni verò quibus pæoniâ illam mederi aiebat Plinius, non sunt vera dæmonia, sed morbi carotici aliquid, applexæ vel epilepsię prodromus, qui *suppressio nocturna* et *ephaltes* alio nomine dicitur, ideoque et herba ipsa, *ephaltes*. A dæmonibus tamen, qui apud Themisonem et Arginetam, ideirò pingamones vocati sunt, hæcæ suppressiones proficiet, et vulgo sunt, qui putant.

III. De lapidibus.

Petras nonnullas dæmonibus esse adversas canon antea citatus ostendit. Dionysius in Periogesi deprædicat *iaspin*, quòd sit «inimica empusi, et idolis, seu dæmoniacis spectris aliis.» Apud Psellum verò et Engubinum, lib. 8, cap. 28, Chaldæorum sententia, est: «Cùm venientem dæmonem terrestrem «videbis, sacrificia lapidem *muairin* excantans.» Et fortè id nominis accepit iste lapis, quòd sit *menos tsarin*, vel *tsirin*, vel *zeirin*, id est, *figans adversarios dolores*, seu *pioleos*, seu dæmonas, prout istos interpretatur D. Hieronymus in Ezech. 55, et Isai. 13. Sed præterea, quæ generatim superius allata, de his mihi nihil. Verba divi Augustini, quæ antea promisi, opportune nunc appendam: «Illuciantur, ait lib. 21 Civit. cap. 6, dæmones «ad inhabitandum, per creaturas quas non «ipse, sed Deus condidit, delectabilibus pro «est diversis, non ut animalia cibus, sed ut «spiritus signis, quo ejusque delectationi «congruant per varia genera lapidum, herbarum, animalium, carminum, rituum.»

IV. De armis.

Gladios et tela dæmonibus esse formidabilia innuit Odys. Homerus, et *Æneid*. 6,

Virgilius, idemque Armeni ejusdem exemplo confirmat. Pellus lib. de Dæmonibus, et ex eo Rhodiginus lib. 2, cap. 8. Atque hæc fortassis opinio Seythas, ut magnum veluti numen, aciem venerarentur, impulit, quem admodum scribit initio lib. 1. S. Epiphanius, Clemens Protreptico, Lucianus Jove Tragædo, et Ammianus lib. 51. Et nostro tempore, multi, ait in *Aneid.* 6. Hortensius, asserunt, ferri aciem dæmonas reformidare, et crepsâ compertum est; et novi, quibus hoc ipsum nocturnis horis accidit. Sed si, ut in scholis jam cantatissimum, corporis expertes hi genii sunt, ferrum ullum cur formident? Qui, ut in fabulis Achilles, vulnerari non posset, imò qui thorace, armisque cæteris egregie obtectus esset, ensium pugionumque aciem non pro nihilo duceret? Et sanè, quid fulgentis gladii aut color aut vibratio, quod non terrere, sed vel aliquo modo dæmonem impedire possit, efficiat? Qui verò istis se armis defendere voluerunt, etsi cessisse dæmon videretur, grave tamen accepisse detrimentum, indicio sunt, quæ citatus addit Hortensius: «Novi, ait, quibus hoc ipsum nocturnis horis accidit, sed cum magnâ adversæ valetudinis conflictatione.» Neque verò ullum plium, prudentemque virum istâ defensione usum unquam audivi: neque in Ecclesiâ Catholica usquam probatum, ut mihi ad Tobie jecur accedere nihil videatur. Posset tamen fortassis movere aliquem Salomon, dum Canticorum 3, vers. 8, circa lectum suum sexaginta gladiis accinctos, viros circumstetisse ait propter timores nocturnos. Etsi enim arcanum quidpiam et spiritale significatur, ad morem tamen hunc alluditur, ejusque cum usus, tum utilitas in nui videtur, prout perspicue ibi docet Chaldaeus Paraphrastes, in quo sic: «Sacerdotes et Levitæ et omnes tribus Israel universi apprehendunt verba legis, quæ comparatur gladio, et prævalent et confortantur in eâ, sicut fortis, qui accinctus est gladio super femur suum: et ideò non timent à spiritibus et nocivis, et dæmonibus, qui ambulant in nocte.» At sanè timores nocturni verum appellari, ob quos, apud reges, et in castris, excubiæ, vigiliæque sunt, quòd insidiis opportunum maximè nocturnum tempus sit, ideòque Hebraicus textus vocat *timorem in noctibus*, id est, qui tunc venire solet, aut certè, ne eveniat, timetur. Chaldaeus verò Paraphrastes Judaicam sui temporis opinionem refert, quæ nisi aliunde constabatur, me quidem ceriè

digladiari non faciat, neque verò, ut pro me gladium quisquam stringat, optare. Multò illa S. Benedicti virga, de qua lib. 2. Dial. cap. 4. D. Gregorius, dæmoni formidabilior. Eâ si quidem percussus, quem à Psalmorum preumque aliarum penso, niger crebrò puerulus abducebat, deinceps ad orationis studium, immobilis permansit, sique antiquus hostis dominari non ausus est in ejus cogitatione, eac si ipse percussus fuisset ex verberere. Ipsius enim sancti Patris verbis, ejusdem judicium indico.

V. De luce, igne, sanguine, janisque clausis.

Lucem lucifugis tenebricolisque spiritibus esse perinvisam quis non opinetur? Et enim omnis qui malè agit, odit lucem, Joan. 3, et illi tenebrarum rectores ab Apostolo Ephes. 6, dicuntur à Davide Psal. 90, nocturna dæmonia, seu *perambulantia in tenebris*: itemque à Targum Chaldaeo Cantic. c. 5, v. 8, et c. 4, 6. Solent præterea nocte, et in tenebris, multò et crebrius et libertius, quam interdiu et luce, apparere, quemadmodum lib. 2, cap. 57, n. 7, notat Cantipratenus. Putant ergo interdum nonnulli, si candelas accendant, tutiora esse omnia. Sed etiamsi colluerecent funalibus omnia cur dæmones extinguere, subitoque diffilare omnia non possint? Et sicut nocturna dæmonia sunt, nonne etiam, iisdem, et ibidem testantibus, *diurna et meridiana* sunt? nonne in angelos sese lucis transformant, 2 Corinth. 2?

Ignem iisdem spiritibus horriè esse putant nonnulli, quòd æternis ipsi flammis addicti sint, et apud S. Paulinum, qui ab hæreticâ imperatrice, ad S. Ambrosii exitium, missi erant, dæmones, re infectâ, redierunt, quòd, ut aiunt, *ignis insuperabilis*, sanctum illum, totamque ejus domum communiret, eo scilicet modo, quo lib. 2, c. 12, *paradisum igni circumvallatum*, dixit Lactantius. Ad hæc narrat lib. 8 Tripart. c. 8, Sozomenus Apelli, viro castimoniam et sanctitate præstanti, cum faber ferrarius esset, noctuque ferrum accederet, in formosissimæ mulieris formâ, ut ad libidinem eum prolliceret, dæmonem apparuisse; sed illum candens filicò è fornace ferrum extraxisse, ejusque faciem impigisse; sique hunc ejulantem frementemque dièto citius fugisse. At certè multò quam salamandra ulla, minus ignem ille nostrum exhorrescit, imò ne tartareum quidem pilli faceret, nisi quia divinæ justitiæ instrumentum est, cruciatorum ab ille vim persensiceret. Nec refert quòd noster,

illius monumentum et signum aliquod esse possit. Nam neque ad hoc significandum ille institutus est, neque ratio esset cur similiter gladios, hastas, patibula, vermes, aliaque omnia, quæ divinæ ad eos puniendum justitiæ signa esse possunt, non extimesceret. Quis verò sanctos ignis circummuniat, in Zachariâ, c. 2, explicatur: *Ego, ait Dominus, ero ei murus ignis in circuitu*. Apellis verò ferrum, fidei castitatisque igne candefactum, divinam vim accersit, eaque femineum illud spectrum, tanto cum ejulatu et fremitu, tam subito in pedes coegit. Cæterum de humano sanguine apud Ludovic. Banairolum in Enneade muliebri, c. 2, legitur, si menstruo cruore domus alicujus postes tinguntur, dæmoniacis magorum artibus et insidiis aditum omnem præcludi: et refert, in anni 1586 narratione historiciâ, Michael Isseltius, fuisse in Livonia locum, ubi nimbis, tonitribus ac tempestatibus immane dæmones baccharentur, nisi in lacum, qui ab Odepe decem circiter milliaribus distat, innocentium quorundam sanguinem infunderent rustici. At vana hæc omnia, ejusque opera sunt qui est *homicida ab initio*, cui nulla humano sanguine promissis gratior victima nulla jucundior. Unus innocens Agni effusus pro mundi salute sanguis est, qui sua virtute dæmonas omnes assidue cruciat, ubique perterret, undique profligat et exturbat.

Si cubiculorum januæ seris et repagulis firmè communirentur et clauderentur, crederat aliquando Alexander ab Alexandro, sibi à lemuriis seu dæmonibus istis nocturnis, molestiam et periculum creari non posse. Sed quam allucinatus fuerit, narrat ipsemet lib. 5, c. 2: «Reverà, inquit apud S. Athanasium D. Antonius, si fuissent hoc fragili corpore colligati, obscuro introitu iisdem negaretur accessus. Cum autem hoc impedimento sint liberi, et obstructa penetrent, atque in omni licenter volent aere, manifestum est ob eervationem eorum, permanere Ecclesiæ corpus illæsum.»

VI. De verborum contumeliis et conviciis.

Apollonio Thyazæo Caucaşi juga pertransenti, diabolicum sese phantasma objeci. Id verò ipse gravibus contumeliosisque verbis insectabatur, sociosque ut idem omnes facerent, admonerat. Stridens ergo phantasma illud, idoli ejusdam instar, evanuit, ut apud Philostratum, lib. 2, legere est. Adhibent etiam hodiè blasphemias et juramenta nonnulli,

prout planum fieri posset exemplis non remotissimis. Sanè verò facta in dæmones convicia superbissimis spiritibus non possunt non esse molestissima, quæ etiam sancti usurpant, ut apud S. Athanasium S. Antonius, qui et in ejus quandoque apparentis os, imò è pulmone, foetissimum, quod potuit, putum ingessit. Et in exorcismorum formulis, quæ conviciorum plaustra? In Flagelli exorcismo quarto insunt hæc: «Spiritus immunde, miserime, tentator, fallax, pater mendacii, hæretice, fatue, bestialis, furiose, tui creatoris inimice, luxuriose, insipientis, crudelis, inique, prædo, bestia, serpens, et sus macra, famelica et immundissima, bestia eruginosa, bestia scabiosa, bestia crudelissima, bestia omnium bestiarum bestialissima, ejecte de Paradiso, de verâ Dei, de loco innarrabili, de consortio, et societate angelorum, creatura damnata, reprobanda, et maledicta à Deo in æternum, ob superbiam et nequitiam tuam, scelerate et nefande, maledicta et excommunicate, blasphemæ, damnate atque damnande.» Priscique hujus moris index etiam Prudentius contra Symmachum:

Innotantis Domini, fuge, callide serpens, Exue te membris et spiras solve latentes:

Mancipium Christi, fur corruptissime, vexas.

Si tamen verâ fide, prece, divinoque auxilio, contra hostes atrocis id genus maledicta vacent, contra hostes tantis, quid nisi hastæ fulcineæ sunt? Irritentur illi potius, et ad ulciscendum provocentur, quemadmodum apud Pootam, cum per probrum exclamasset unus...: *O verâ Phrygiæ, neque enim Phryges, illicè Talia jactantem, dictis ac dira canentem Non tulit Ascanius, nervoque obvertus equino Contendit telum.*

Jurare verò et blasphemare, dæmonem non modò non pellit, sed accersit potius, ut apud Cassianum lib. 12 Instit. cap. 20, monstrant exempla. Narrabat, me audiente, bonus et doctus sacerdos, sibi noctu quòpiam in curru proficiscenti spectra quadam objecta, tum verò aurigam varia cœpisse juramenta effundere. Sed solâ sanctæ crucis sacramentum preceum, quæ sacerdotis arma erant, vi profectum aliquid fuisse. Vide canonem *Non obsecratis*, 26, q. 7.

VII. De characteribus et arte dæmonum expultrice.

Rabbi Elias Thishi: «Consuetudo, inquit, inter nos Judæos Germanos inolevit, ut fa-

ciamus circum, per circuitum, in parietibus cubiculi, in quo jacet puerpera, cum cretâ aut carbone, scribamusque in singulis parietibus: *Adam, Havah, Chutz Lilit*; atque in ostio cubiculi interiori scribamus nomina trium angelorum qui sunt *Senoi, Sanenoi et Samangeloth*, quemadmodum tradidit illis ipsa Ciliti ed horâ quâ voluerunt eam suffocare in mari. Habent iidem Judæi chartas, in quibus, ex Deuter. 6, precatio, quæ heriath schemah, dicitur, est, et quas *Theophilin* vocant, quibus noxia sese omnia fugare arbitrantur, idque discretè tradit Paraphrastes Chaldaeus Cantic. 8, v. 3, dum Israeliticam synagogam ita loquentem facit: *Ego electa sum, pro omnibus populis, quia ego alligo theophilin levam meam mammi, et capiti; chartulaque affixa est lateri dextro portæ meæ, cujus tertia pars respicit thalamum meum, ut facultas seu licentia non sit noxiis demonibus ad pendendum me.* Sed primæ illæ de Lilit litera, nugarum mendacique plenæ sunt; hæc verò sacra quidem verba continet, sed à perfidis perfidè gestantur et profanantur. Ars verò demonum expellendorum suis et etiamnum aliqua videtur. Sic enim lib. 8 Antiq. c. 2, *Josephus*: Πάρρητι ἀντὶ καθεὶν τὴν κατὰ τὸν δαίμονον τέχνην, εἰ ἀρκεῖται καὶ ὑπερταίας τοῖς ἀνθρώποις. Idemque testatur citatus Targum Cant. 4, v. 6, et *Justorum Patrum* artem vocat. Flagellum demonum hujus etiam artis ratio meminit, quæ aliud nihil est quam certa quæpiam vel eâ quæ, contra demones, facienda et adhibenda, Deus, vel angeli, vel boni, periti et sapientes viri docuissent, quemadmodum et apud S. Justinum Dialogo cum Tryphone, hujus imitatrix et æmula, vanâ et superstitiosa Judæorum et gentilium disciplina, prout supra jam audimus. Vellet fortassè lector, de probis phylacteriis plura, sed quam de amuletiis disputatiunculam alio quodam loco tractavi, evocare hæc me oporteret. In propositi textûs quæstionculis progredi satius. Vide Gretseri nostri Kb. 2 de Cruce c. 16, ejusque Paralipomena, fol. 186 et sequentibus.

QUÆSTIUNCULA XXXVI.

QUOMODO A S. RAPHAEL APPREHENSUS ASMODEUS?

Solus à Chaldeo Latinus textus apprehensionem istam memorat. Pro eâ in Græco et Hebræo est, *Asmodæum, posteaquam fumos illos odoratus est, fugisse in Ægypti sinem et loca editissima.* Non videtur verò S. Raphael illum manibus apprehendisse. Licet enim corpus

uterque tum spiritus ascititium habuisset (quod de Asmodæo tamen non constat), non erat tamen in Tobie cubiculo, illo vespere. S. Raphael, sed Sara sola, prout nuptiarum usus declarat; et si tùm affuisset, quæ facienda erant, omnia Tobie statim suggessisset, ideòque dictum fuisset v. 2: *Audienti itaque Tobias sermones angeli.* Nunc verò dicitur: *Recordatus itaque Tobias sermonum angeli.* Virtute igitur imperioque suo eum apprehendit, quemadmodum et angelus habens clavem abyssi, apprehendit draconem serpentem antiquum, Apoc. 20.

QUÆSTIUNCULA XXXVII.

QUOMODO ASMODEUS LIGATUS?

Non hoc tantùm loco, sed *Matthæi* etiam cap. 12, *Marci* 5, *Apocal.* 20, ligantur demones. Et sit hoc bifariam: primò corporaliter, si quæ ipsi corpora sibi adjunxissent. Quamdiu enim illa retinent, tantùm per ea vinciti et colligati esse possunt. Secundò spiritualiter, idque duobus modis: Unus est, quando non sinuntur illi agere quod vellent, uti docet S. Augustinus lib. 20 Civit. 7 et 8, D. Gregorius lib. 2 Moral. cap. 11 et sequentibus, lib. 4, c. 12; *Andreas* episcopus in Apoc. 20; *Cassianus* collatione 7, c. 23; *Venerabilis Beda*, hic. Alter modus est, quando certum cupiam loco affigunt, ut illine sese commovere, aliòque quòpiam evagari non possint. Atque hanc alligationem ita theologorum nonnulli sent. dist. 44 et 50, demonibus ingratam acerbamque putarunt, ut ipsorum in eâ gehennam, ignem infernumque collocarent, imò et in ipsâ tantummodò alligationis hujus præmone, uti apud D. Thomam videbis 1 p. q. 64, a. 4, ad. 3, lib. 4 contra Gentes c. 90; *Abulensem* in 25 Math. q. 506; *Cajetanum* in opusc. orat. 5. Videtur ergo *Asmodæus* priore illo corporali modo hanc quæpiam ligatus fuisse. Neque enim conjectura ulla firma est, cur ullum sibi tùm corpus circumdedisse videatur. Etsi enim Hebræus textus, eo egrediente, thalami ostium patuissè ostendit, fieri tamen id potuit, non ob corpoream illius molem, sed alias ob causas, verbî causâ, ut eum clausa prîus fuisset janua, eam ipse juberetur aperire, ut certam egressionis suæ notam ederet, aut cum aperta illa esset, ut excitati commodis fumi egrederentur. Deinde nusquam, quod quidem nôrim, legitur, corporato visibilique modo illum unquam demonem, tanto, quanto post indicabitur, tempore, materiæ vinculis astrictum fuisse. *Spiritualiter* igitur, duobus jam indicatis modis, al-

ligatus fuit. Neque enim amplius Sara ipsiusque sponso et parentibus molestias ullas creare sinebatur, et certa eî sollicitudinum portioncula, extra quam ne pilum quidem egredi posset, definita.

QUÆSTIUNCULA XXXVIII.

QUARE LIGATUS FUIT?

Non Vulcania hic vincula, non Promethæi in Caucasio clavi, non nervi recentesque Samsonis funes cogitandi; sed quam proposui, spiritualis dæmonum colligatio utraque duobus fieri potest, primò, si divinâ is potestate concursus ille, quo, ad motionem omnem, res omnes indigent, subtrahatur. A facie Domini, ait, S. Gregorius lib. 2 Mor. 15, exiti Satan, qui relaxatus divinitus ab internâ re-tentionis angustia, ad sui desiderium effectum venit. A facie Domini exiti, quia diu vinculis disciplinæ religata quandoque vocis luntas noxia, ad opus processit. Cum enim id quod voluit, implere non valuit, quasi ante faciem Domini stetit, quia illum ab effectu malitiæ superna dispensatio coarctavit. Deinde, si iidem ab eo, qui in eo jus et potestatem habet, imperetur, ne hoc vel illud agant, ut hoc vel illo loco sese contineant, ut huic vel illi operi operam navent. Duplices verò sunt, qui jus et potestatem hujuscemodi habent, possuntque dæmonis imperare: Deus et creatura. Hæc verò, vel spiritus est, vel homo. Spiritus verò aut bonus, ut Apoc. 30, vers. 2, aut malus, si hujus, cui imperare vult, princeps sit, prout supra expositum. Homo verò vel à Deo aut bono spiritu impetrandi cogendique vim eam accipit, vel ab dæmonum principum aliquo. Prius illud fit, aut præcipuo quodam edendorum miraculorum charismate, aut ordinario quodam officio. Charisma illud in sanctis creberrimè visum, qui in Christi Jesu nomine, dæmonis et ab-eundi, et alieni delitescendi necessitatem impo-nerunt. Officium verò in exorcistis nostris cernitur, prout Flagellum sapieolè citatum indicat, exorcismo 2, 5, 4. Et sunt utriusque generis exempla in Casario est lib. 5, cap. 43: Retulit, ait, mihi Gerardus præpositus c Pleisensis, mulierem obsessam, multis benè notam, Sygeberg venisæ gratiâ curationis; et quæ cum in oratorio S. Michaelis archangeli de diversis interrogaretur et incidere mentio de Luciferò apud inferos ligato, respondit per os ejus diabolus: Stulti, quibus cætenis putatis magistrum meum ligatum in inferno!

de Magiâ, Francisus Victoria, sed ad istud intelligendum satis esse possunt D. Hieronymi de puellâ quam amoris insanâ, libidinosus dæmon exagitat, verba hæc: Perducta à parentibus ad Hilarionis monasterium seni traditur, ululante statim et confitente dæmone: Vim sustinui, invitus abductus sum, quam benè Memphi somnis homines deludebam! O crucee, ô tormenta, quæ patior! Exire me cogis, et ligatus subter limen te-neor. Non exeo, nisi me adolescens, quæ te-neret, dimiserit. Tunc senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui licio et lamina strictus tene-ris! Unde et Augustinus lib. de Divinatione dæmonum cap. 7: Fugantur dæmones, et vel etiam, jussis superioribus colligati abstrahuntur et alienantur à locis suis, ut de crebus quibus dominabantur, in quibusque colebantur, fiat voluntas Dei. D. Epiphanius hæresi 50, cum christianam Ecclesiam excitare Josephus christianus, lateresque co-quere vellet, dicit Judæos incantationibus ignem ligasse, quem tamen *Jucris* signo et aquâ benedictâ idem Josephus solvit postea. Palladius c. 20 plurimos et ferocissimos dæmones, in Jamæ et Mambræ sepulcro, per magiam colloctos refert. Hæc verò divini concursus extractio et ejusdem vel aliorum, prout re-crebitur, imperium solet, per tralationem, vincula, rudentes et catena nuncupari. Sic enim secunda Petri, cap. 2, legitur: Deus angelis peccantibus non pepercit, sed redentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Et in S. Judæ Canonice, versu 6: Angelos, qui non servaverunt suum principatum vinculis æternis sub caligine reservavit. Apoc. 20, angelus, ut serpentem antiquum in abyso ligaret, habebat catenam magnam in manu sua, ubi *Andreas*: c Gatenam, inquit, ad nostram intelligentiam vocavit operationem, quæ Sæ-tanæ malitiam coeret. Injiciuntur verò hæc vincula vel spiritali tantum modo, vel symbolis quibusdam, quæ sub sensu edant adhibitis, cujusmodi sunt res aut verba sacra, de quibus ad rem, quæ modò agitur, per appositum exemplum in Casario est lib. 5, cap. 43: Retulit, ait, mihi Gerardus præpositus c Pleisensis, mulierem obsessam, multis benè notam, Sygeberg venisæ gratiâ curationis; et quæ cum in oratorio S. Michaelis archangeli de diversis interrogaretur et incidere mentio de Luciferò apud inferos ligato, respondit per os ejus diabolus: Stulti, quibus cætenis putatis magistrum meum ligatum in inferno!

ferreis? nequaquam. Tria verba posita sunt in silentio Missæ, quibus ligatus est. Requiritibus quibusdam ex fratribus, quæ sunt illa verba, dicere noluit, vel potius ausa non fuit, sed ait: Afferte mihi librum, et ego vobis ostendam illa. Allatus est ei liber missalis, et clausus porrectus, quem illa aperiens, primo iectu canonem invenit, et digitum ponens super illum locum, *per ipsum, et cum ipso, et in ipso*, in quibus memoria sit summæ Trinitatis, ait: Ecce ista sunt tria illa verba, quibus ligatus est magister meus. Hoc audientes ex monachis plures, qui aderant, scientes mulierem illiteratam esse, edificati sunt valde, vim verborum intelligentes. Per Patrem enim, et cum Filio, et in Spiritu sancto, quorum opera indivisa sunt, fortis ille ligatus est, et vasa ejus direpta. Asmodeus ergo, angeli Raphaelis jussu, ita vincetus et innodatus fuit, ut intra circumscriptum sibi circulum stare necessario haberet; neque ut maxime vellet, aliò quòquam vel ad latum unguem excurrere posset.

Ex his verò duo intelligi possunt: Unum, dæmonum ipsorum, quibus tam varia, tot modis, vincula, etiam ab hominibus, injici possunt, vilissima sors et imbecillitas. Quam, inquit Eusebius lib. 5 Præparationis, cap. 6, divinitatem haberet, qui ad tantam misericordiam dejecti sunt, ut ab hominibus detineantur? Sed pulcherrimè loco citato S. Antonius: « Nos, ait, nec ejus pollicitationibus credere, nec minas formidare debemus, et fallit enim, nihilque verum semper promittit. Nam si non mendacia cuncta loqueretur, quomodo talia et tam infinita promittens homo crucis ut draco aduncatus à Domino est, et capistro ligatus ut jumentum, et quasi mancipium fugitivum, vincetus circulo, et armilla labia perforatus, nullum omnino fidelium devorare permititur? Nunc miserabilis ut passer, ad ludendum irretitus à Christo est, calcaneo Christianorum subtractus gemit. Ille, qui universa maria à se deleta plaudebat, ille qui orbem terrarum manu suâ teneri pollicebatur, ecce à nobis vincitur, ecce me adversum se prohibere non potest disputantem. » Et D. Augustinus serm. 197 de Tempore: « Si aliquid ligatus diabolus est, quare tantum adhuc prævalet? Verum est, fratres charissimi, quia multum prævalet; sed tepidis et negligentiibus et Deum in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est enim tanquam

in nexu catenis canis; et neminem potest mordere, nisi eum, qui se illi mortiferâ securitate conjunxerit. Jam videtur, fratres, quia stultus est homo ille, quem canis in catenâ positus mordet. Tu te illi, per voluptates et cupiditates seculi noli conjungere, et ille ad te non præsumet accedere. Latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem. Non enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis sensum, sed petit. » Et ex eo Cassarius lib. 5, cap. 52: « Diabolus similis est urso sive leoni ad stipitem ligato, qui licet in catenâ suâ rugiat circumiens, neminem tamen lædit, nisi quem infra suum circulum raperit; diaboli potestas, catenâ divine cohibitionis sic arctata est, ut neminem cogere possit ad peccandum, nisi ad eum ingredietur per peccati consensum, secundum apostolum Petrum: *Tanquam leo rugiens circum, in suâ catenâ, quærens quem devoret*. Sæpè sanctos viros terret et impedit, sed nocere non potest. » Alterum verò quod à dicitis intelligitur, est, quid illa excommunicatio sit, quâ dæmones interdum proscribuntur. Cum enim ecclesiastica apud nos pena summa sit, excommunicatio major et minor latæ sententiæ, et Ecclesia in dæmones, tanquam in conjuratos fidelium hostes, jus à Deo habeat, per excommunicationem nihil aliud inferre illis videtur, quam summam religionis hujus penam. Videatur liber secundus Vitæ D. Bernardi, cap. 6. Et videtur simile quiddam D. Augustinus cogitasse, cum *Interdicti* nomine utitur lib. 20 Civit. 7: « Ab eis, ait, gentibus seducendis, hujus interdicti vinculo et clastro diabolus prohibetur atque cohibetur. »

QUÆSTIUNCULA XXXIX.

UBI LIGATUS IDEM ASMÔDEUS?

In deserto superioris Ægypti, ait textus Latinus, *ἐν ἀνωτάτοις Αἰγύπτου*, Græcus, id est, in altissimis Ægypti, Hebræus. Possunt verò loca hæc bifariam sumi, tropicè et propriè. Tropus erit si quispiam locus alius incultissimus et remotissimus significaretur, quemadmodum adagis quibusdam dici solet: *Ultra Gades, ad Garamantas et Indos*; itemque *navigare Anticyras, Corinthum*, et similia. Nulla tamen ratio ad istiusmodi tropum nos impellit, ut propterea illam D. Augustini retinere amussim liceat, quæ jubet, propriè Scripturam verba, dum aliud nihil obstat, intelligenda. Superior enim Ægyptus apud Herodotum lib. 5, Ptole-

mæum lib. 4 Geogr., Joannem Leonem lib. 8 de Africâ, cap. 2, memoratur, estque illa Ægypti pars, non quæ, ut de Galilæa dictum alibi, septentrionalior est, sed quæ australior, quòd ex eâ nimirum delabatur Nilus, et quòd montibus magis abundet; *τὰ μεσημβρινότερα τῶν ἰπτανησίων*, inquit loc. cit. Ptolemæus, *καλεῖται Θηβαίς, καὶ ἀπὸ τῶνα*. Quæ in septem nomis seu provinciis australiora sunt, ea vocantur *Thebaïs, et loca supra*, hancque à veteribus dictam *Thebaidem* nunc *Sahid* vocari ait loco cit. Leo, vel etiam *Sait*, uti mavult Aithonus cap. 54, et in Turcico Pandectæ Leunclavius, cap. 212. Montes verò enumerat complures idem Ptolemæus, *Basiscam, Anagonbram, Asyphon, Aspidem, Oglamonem*, alios, et Diodorus lib. 2, cap. 3 et 4, simulque locorum illorum vastitatem, horrorem et squalorem explicat; *τὰ μεσημβρινότερα*, inquit rursum Ptolemæus, *Νιτροτάι καὶ Οασιταί, διασπῶσι καὶ ἀδραγοὺς χόρρα*. Australiora *Nitriote et Oasite, arenas pluviosque non irrigata regio*. Et Herodotus, *τὰ ἀνω τῆς Αἰγύπτου οὗτ' ἕτατα*, superiora Ægypti non complantur, sedem ut *ἐπίστα*, portentumve scribat, si vel semel Thebis pluat. D. Hieronymus in Ezechielis cap. 30: « A turre, ait, Syenes cades in eâ quæ in extremis terminis Ægypti, et Æthiopiæ, Blemmyarumque confinis est; ubi Nilus innavigabilis est, et cataractarum fragor, et et omnia invia plenasque serpentum et venenatorum animantium. » Et hujusmodi loca indicavit etiam Dominus, cum Matth. 12, v. 43, ejectionem dæmonem dixit ambulare *δὲ ἀνώθρον ἵσαν, per arida et inaquosa loca*. Observavit et hoc etiam hoc tempore sacri exorcistæ, ut vel in imum inferorum barathrum, vel in tesquas et horridas quasdam solitudines dæmonia, quibus egressum imperant, ablegent, ubi ab hominum cœtu absint quàm longissimè, minoremque illis perniciem afferant. Quemadmodum leones, pardos, tygrides, aliasque id genus feras procul à nobis, in saltus, speluncas amandavit Deus, sic et dæmonum multitudinem maximam, salutis nostræ causâ in arenas et damnata quadam sola ejecit. Quo factum, ut de S. Antonio, Macario, aliisque veteribus eremorum sanctissimis incolis (quemadmodum à S. Athanasio, loco citato, Palladio, cap. 20, Cassiano collat. 7, cap. 23, traditum) graviter quærentur dæmones, quòd in sua homines isti loca invaderent, in eaque Christi Jesu crucem et cultum inferrent. Quo detestabilior Beæ in Matthæi cap. 12, vers. 43, calumnia est, scribentis: « Quan-

tum in incultis et squalidis locis valeant satanice præstigie, docent mala per eremitas et monachos jam pridem in Ecclesiam invecata. » Sed qui Christi Domini virtute, gratiâ et cruce armati, æternum dæmonibus bellum indicere, in domum fortis intrare, ipsiusque vasa diripere ausi sunt, quæ invelere mala poterunt? Excitantur historiæ veteres, et per eremitas monachosque in barbaros immanesque populos quàm plurimos, adeòque hanc in Germaniam nostram, christianam fidem importatam, Evangelium propagatum, baptismum, cæteraque pietatis nostræ mysteria illata comperimus; hæcne mala sunt? Hæretico scilicet mala, quia omnia hæc penitus sublata, vel certè non nisi depravata et enervata vult, mala, inquam, Satanae administro crucis Christi adversario, gehennæ lenoni, et, ni respiciatur, æterno æternarum flammarum pabulo.

QUÆSTIUNCULA XL.

QUANDIU LIGATUS ISTE DÆMON?

Qui dæmonibus laqueos et compedes innectendi potestatem habet, eidem etiam temporis, qui innoxes teneri vult, potestas est. Ergo, prout res ususque postulât, dies, hebdomadas, menses, annosve plures aut pauciores attinere ipsos consuevit, *Vidi*, ait S. Joannes Apocalypsis 20, *angelum descendentem de celo, habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu suâ. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus et Satanas, et ligavit eum per annos mille. Non exeo, clamabat virginis ille apud D. Hieronymum vexator, nisi me adolescens, quæ tenet, dimiserit*. Quamdiu verò Asmodæum Ægyptiaco carcere inclusum Raphael voluerit, textus nullus effatur. Sed non omnino fortè vanus conjector esset, qui, *quoad vitam Sara et Tobias egerunt*, illic attentum et obligatum opinetur. Ad eos enim nullo unquam modo preperare ipsum decebat, à quibus tantus eum angelus, tot præceptis, tam insigni fugâ, post tot tantasque cædes, dejectisset. Alioquin à Tobia tempore ad sancti Antonii aliorumque præstantium anachoretarum secula, sunt anni, præter propter mille, quibus vincetus semper fuisse si quis diceret, quid vetaret? An quòd eo millenario tempore, turpissimis impurissimisque libidinibus orbis penè totus contaminatus fuerit? Suscipitur enim fortè quispiam, si harum princeps vincetus sit, omnes etiam illas simul vincetas teneri oportuisse. At non ita est. Quemadmodum

enim jam in abyssu Satanas et archidæmon ab angelo, ut ex Apocalypsi paulò ante audimus, clausus tenetur, suos tamen veluti emissarios canes ubique habet, ita et libidinum rex, etiamsi Ægyptiacis montibus coerceatur, suos tamen, qui interea non ferientur, varias in partes et loca, inquinatissimos ganeones, iyn-gas et cupidines emittit, quemadmodum et de ebriis lascivisque dæmonibus Andrum profi-ciscentibus narrat in Iconibus Philostratus.

QUESTIUNCULA XLII.

SPIRITALITER ASMODOEM EXPELLENDI MODI QUOT HINC ERUUNTUR? ET QUIS PRIMUS?

Libidinis fax, auctor et suavor dæmon à nobis omnibus expelli debet dupliciter: primò, cum in nos auditum molitur, antequàm intret ac vineat; deinde postea si ipsum fortè, quod avertat Deus, intrasse jam ac vicisse continge-ret. Ac potest quidem expulsio utraque variis modis, divinà cum gratià, fieri, sed septem tantum, quos è superiore disputatione nobis jam Tobias suggerit, contenti simus. In Tobia causæ ob quas sponsis aliis necem dæmon at-tulit, non fuerunt; ideòque omnium primò, est illud in expulsionem prærare, quæ repulsio tamen potius dici queat, utilissimum, ut causæ, ob quas, ut nostram in arcem dæmon hic pervadit, nosque suam sub ditionem adducat, di-vinitus concedi solet, omninò removeantur. Iis enim sublatis, effectus quoque tollendos quis ambigat? Sunt verò causæ illæ vel interiores vel exteriores. Et interiores vel in corpore, vel in animo latent. In corpore libidinem ex-citant cibi et potiones, vel abundantiores, vel delicatiores et fervidiores, quàm naturæ pos-tulet necessitas, quàm requirat ætas, occupa-tiones, valetudo. Ex his enim sanguis spiritus-que vitales copiosiores et exultantiores exi-stunt. Unde variæ postmodum earum, quæ libidini serviunt, partium, ardores et titillatio-nes. *Sine Cerere et Baccho friget Venus*, imò per Cererem et Bacchum ardet, furitque pen-itis. *Nolite*, ait Apostolus Ephes. 5, *inebriari vino, in quo est luxuria*. « Si quid, ait D. Hiero-nymus ad Eustochium de Custodiâ virginita-tis, in me potest esse consilii, si experto cre-ditur, hoc primum moneo, hoc obtestor, ut è sponsa Christi viam fugiat, pro veneno. « Hæc adversus adolescentiam prima arma sunt è dæmonum. Non sic avaritia quatit, inflat è superbia, delectat ambitio. Facile aliis care-mus vitiiis, hic hostis nobis inclusus est. Quo-cumque pergitmus, nobiscum portamus ini-

micium. Vinum et adolescentiâ duplex ince-ndium voluptatis est. Quid oleum flammæ adjicimus? quid ardentem corpusculo fomenta ignium ministramus? » Et Epist. de Viduitate ad Furium: « Non Ætnæi ignes, non Vul-cania tellus, non Vesuvius et Olympus tantis è ardoribus æstuant, ut juveniles medullæ vino è plene et dapibus inflammata: » Ideòque cum generosas alias adolescentuli S. Hilario-nis palmas retulisset idem Hieronymus: « Quid ait, faceret diabolus, quò se verteret? Qui è gloriabatur ante, dicens: *In cælum ascendam, è super sidera cæli ponam thronum meum, è ero similis Altissimo*; cernebat se vinci à è puero, et priùs ab eo calcatum fuisse, quàm è per ætatem calcare potuisset. Titillabat ita-que sensus ejus, et pubescenti corpori solita è voluptatum incendia suggererat. Cogebatur è tirunculus Christi cogitare quod nesciebat; è et ejus rei animo pompam volvere, cujus è experimenta non noverat. Iratus itaque è sibi, et pectus pugnis verberabat, quasi cogi-tationes cæde manus posset excludere: Ego, è inquit, aselle, faciam, ut non caleitres; nec è te hordeo alam, sed paleis. Fame te confi-ciam et siti; gravi onerabo pondere; per è æstus indagabo et frigora, ut cibum potius è quàm lasciviam cogites. » In animo primæ voluptariarum cogitationum scintillule nisi derepentè non tam extinguantur quàm opprimantur, in quàm tristitia, quibus castum alio-qui pectus deflagret, incendia erumpunt? « Nolo, ait idem sanctus Pater ad Eustochium, è nolo sinas cogitationem crescere. Nihil in te è Babylonium, nihil confusionis adolescat. « Dùm parvus est hostis, interfice; nequitia, è ne zizania crescant, elidatur in semine. Audi è Psalmistam dicentem: *Filia Babylonis misera, è beatus qui retribuet tibi retributionem tuam*. « *Beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad è petram*. Quia enim impossibile est, in sensum è hominis non irruere innatum medullarum è calore, ille laudatur, ille prædicatur beatus, qui ut coperit cogitare sordida, statim è interficit cogitatus, et allidit ad petram; pe-è tra autem Christus est. » Eademque loquitur Cassianus lib. 6 Insit. cap. 15, et S. Francisçi alumnus quidam verissimus Juniperus, cum in quodam cœta variæ de vitii hujus importu-nitate vincendâ dicerentur sententiæ: « Ego, è aiebat, cum procul adventantem hunc inimi-cum prospicio, portas animi, bonis deside-è riis, sanctisque cogitationibus occludo, et è interitus sublata voce: Procul, exclamo, oc-

è cupatus est diversorii locus. » Tum, qui præsens aderat, sancto Francisco et ipse cha-rissimus olim discipulus Egidius: « Ego, è dixit, arma mihi Juniperi assumo. » Sed et àlia quædam graviora peccata, superbia præsertim, et divinæ gloriæ aspernatio, dæmonio isiti nostra in corda portas pandunt, quemad-modum ad Roman. cap. 4, v. 26, docet Apo-stolus, et Cassianus lib. 12 Insit. cap. 20, 21, lib. 6, cap. 18. Jam ad exteriores causas perti-nent multiplices admodum obscenitatis ille-cæbræ, uti prava sodalitia, scurriles sermo-nes, amatorii libelli, mulierum cohabitatio et aspectus. « Istò, ait è veteribus quidam, è illecebrosius fieri nihil potest: Nox, mulier, è vinum, homini adolescentulo. » — « Uritique è videndo feminam, » ut inquit alius. *Nun-quid, ait Sapiens noster Proverb. 6, v. 27, potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vesti-menta illius non ardeant? aut ambulare super prietas, ut non comburantur plantæ ejus? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Quin et fornosulo-rum, investitumque et adolescentulorum om-nium facies, natu etiam majoribus, interdum periculosas viri sancti, de quibus tomo 7 reve-rendissimus Baronius, indicârunt, et præcla-rum est, quod istâ in cautione, de S. Nicetio Lugdunensi episcopo, memoriæ proditum est in Gregorii Turonensis Vita.*

QUESTIUNCULA XLIII.

QUIS MODUS ALTER?

Modus porrò Asmodæum prohibendi alter est, multas seriasque contra ipsum preces ejaculari, uti fecit S. Tobias. Hoc enim ge-nus oratione prorsus ejici debet, Matth. 17, prout à se quoque factum memorat S. Paulus 2 Corinth. 12, vers. 8: *Propter quid* (id est, propter stimulum carnis meæ, angelum Sata-næ me colaphizantem) *ter Dominum rogavi, ut discederet à me*. Et D. Hieronymus ad Eus-tochium: « Pallebant, ait, ora jejuniis, et è mens desideris æstuebat in frigido corpore, è et ante hominem suum jam carne præmor-tuâ, sola libidinum incendia bulliebant. Ita-que omni auxilio destitutus, ad Jesu jacebam è pedes, rigabam lacrymis, crine tergebam, è et repugnantem carnem hebdomadarum ine-diâ subjugabam. Non depudescio infidelitatis è meæ, quin potius plango me non esse qui è fuerim. Memini me clamantem diem crebrò è junxisse cum nocte, nec priùs à pectoris è cessasse verberibus, quàm rediret Domino

è increpante tranquillus. Sic nobis, ait Cas-sianus lib. 5, cap. 6, Institut. cordi est, è tagem spiritalem cum Apostolo legitimè de-è ceptare, hunc immundissimum spiritum su-è perare omni mentis intentione; non nostris è viribus confidentes (hoc enim industria hu-mana perficere non prævalet), sed opitula-tione Domini festinemus. Tamdùm namque è hoc vitio animam necesse est impugnari, è donec se bellum gerere supra vires suas ag-è noscat, nec labore vel studio proprio victo-è riam obtinere se posse, nisi Domini fuerit è auxilio ac protectione suffulta. » Et cap. 6: « Reverè, inquit, cum in omnibus virtutum è profectibus, et cunctorum expugnatione vi-è ctiorum, Domini sit gratia atque victoria, è in hoc præcipuè peculiare beneficium Dei ac è speciale donum, et Patrum sententiâ, et è experimento purgationis ipsius, manifestis-è simè declaratur his qui eam meruerint pos-è sidere. » Unde et aliorum etiam charitate no-bis devinctorum comprecatio rectè petitur, ut plurimis lacrymis ignea nequissimi Asmodæi tela, Ephes. 6, vers. 6, facilius penitusque restringantur, quemadmodum faciebat illa Matth. 15, que non solum dicebat: *Miserere mef, quia filia mea malè à dæmonio vexatur*; sed et deprecatoris Apostolos adhibebat, post eosque clamabat. Absit verò, ut quod in se sanctus deflet Augustinus lib. 8 Confess. cap. 7, committamus: « Ego, ait, adolescens mi-ser, valde miser, in exordio ipsius adoles-centiæ etiam petieram à te casitatem, et è dixeram: Da mihi castitatem et continen-tiam, sed noli modò. Timebam enim me me-citò exaudires, et citò sanares à morbo con-cupiscentiæ, quam malebam expleri quàm è extingui. »

QUESTIUNCULA XLIIII.

QUIS MODUS TERTIUS?

Tobiam adjuvit variis modis sanctus archan-gelus Raphael. Tertius ergo modus est ipsius sanctorum angelorum cœlitumque auxilium, quod bipartitum meritò statuitur: Unum in sanctissimis ardentissimisque ipsorum preci-bus, de quibus loco alio; tantùm nunc mo-neo, hoc in certamine, maximum sine dubio, à S. Raphaelis patrocinio momentum posse accedere. Ille enim est qui de Asmodæo jam pridem triumphavit; qui catenis onustum in extremas orbis solitudines extruxit, ibidem-que miserum defixit. Alterum est imitatio. « Nullâ, inquit Cassianus cap. 6, paulò ante